

Ako strážiť transparentnosť kampaní?

Odkiaľ na to strany berú?

- V parlamentných voľbách 2020 minuli strany na kampaň rekordných 23,6 milióna eur. Vo voľbách 2023 to bude zrejme ešte viac.
- Na úspešnú kampaň potrebuje strana aspoň milión. Viaceré sa priblížia k trojmiliónovému stropu.
- Väčšie strany kampaň financujú najmä z príspevkov od štátu za predošlé voľby. Nové či menšie strany sa musia spoliehať na členské príspevky, dary či pôžičky a ojedinele aj bankové úvery.
- Riziko predstavujú najmä utajené zdroje od oligarchov, bielych koní či zahraničných aktérov. Ale aj netransparentné používanie financií v kampani, porušovanie pravidiel či prelomenie zákonného limitu.

Čo môžem skontrolovať?

- Podmienky kampaní pre všetky typy volieb určuje Zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani.
- Najväčšie výdavky na reklamu strán tvoria billboardy a outdoor, odhadom až 40%. Nasleduje online a klasické médiá. Kontrolu výdavkov sťažujú veľké súhrnné platby mediálnym agentúram, ktoré v roku 2020 presiahli štvrtinu výdavkov na transparentných účtoch. Tlačme na strany, aby výdavky zdokladovali.
- Výdavky strán môže každý počas oficiálnej volebnej kampane (po 9. 6. 2023) sledovať na ich transparentných účtoch, ktoré nájdete na webe [Ministerstva vnútra](http://Ministerstva_vnutra) alebo portáli volby.transparency.sk.
- Kontrolovať výdavky na outdoor je pre nízku transparentnosť billboardových spoločností, zľavy a nedostatočné vykazovanie stranami temer nemožné. V Transparency sa o to snažíme monitoringom čiastkových dát od spoločnosti Kantar, zistenia zverejňujeme na portáli volby.transparency.sk.
- V teréne je možné kontrolovať aj povinnosť strán označovať informácie o objednávateľovi a dodávateľovi. Tieto údaje musia byť počas oficiálnej kampane na všetkých politických reklamách.
- Táto povinnosť platí aj pri online politickej inzercii. Nestačí generická informácia platformy, že ide o sponzorovaný obsah.
- Platenú politickú reklamu môžu počas oficiálnej kampane hrať len politické strany. Ak za ňu platí hocikto iný (vrátane kandidujúceho politika), ide o porušenie zákona.
- Sledovať obsah a výdavky na politickú reklamu možno cez [knižnicu reklám Meta](#) (Facebook a Instagram) či [knižnicu reklám Google](#).
- Ak sa vám sponzorovaný status zobrazí, môžete využiť funkciu „Prečo sa vám zobrazila táto reklama“. Šanca na zobrazenie takéhoto obsahu sa zvyšuje, ak profil danej strany sledujete.

Sankcie a kontrola po voľbách

- Sankcie za porušenia pravidiel ukladajú podľa ich povahy Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán, ministerstvá vnútra a kultúry a okresné úrady. Obrátiť sa na nich s podnetom môže ktokoľvek. Najvyššie pokuty pre strany, napríklad za porušenie moratória, môžu dosiahnuť až 300-tisíc eur.
- Moratórium začína 48 hodín pred dňom konania volieb, kampaň tak aktuálne končí o polnoci z 27. na 28. septembra. Počas neho strany nemusia odstraňovať bilbordy, na sociálnych sieťach je už zakázané sponzorovať kampaňový obsah. Moratórium sa vzťahuje aj na prieskumy.
- Peniaze na transparentný účet môžu strany prijímať iba do 48 hodín pred dňom konania volieb. Faktúry z tohto účtu však môžu uhrádzať ešte aj dodatočne. Účty môžu strany po voľbách zrušiť, ich zálohu nájdete aj na volby.transparency.sk/parlament2023/strany.
- Strany musia o výdavkoch na kampaň predložiť do 30 dní po uskutočnení volieb aj Záverečné správy, ktoré na webe zverejňuje Ministerstvo vnútra a verejnosti musia byť prístupné aspoň päť rokov. Až z týchto správ sa verejnosť dozvie aj to, koľko strany minuli v rámci predkampane (obdobie medzi 11. 12. 2022 a 9. 6. 2023).
- Informácie o darcoch a veriteľoch zverejňujú strany za rok spätne aj v zoznamoch na svojich weboch a vo výročných správach.

Pošli nám tip

Viac o problémoch v kampaniach a odporúčaníach si môžete prečítať vo výstupoch Transparency:

Portál k monitoringu kampaní

Čo nám o transparentnosti financovania politiky ukázali voľby do samospráv

Online kampane pred spojenými voľbami 2022 mali viacero systémových nedostatkov

Tipy k obchádzaniu pravidiel či neférovým praktikám v kampaniach nám môžete poslať na tis@transparency.sk

Ďakujeme a šťastnú ruku vo voľbách!